

Spis treści

Wykaz skrótów	15
Wstęp	23
Rozdział 1	
Globalizacja gospodarki światowej	27
1.1. Pojęcie globalizacji i jej cechy	27
1.2. Stymulatory globalizacji	30
1.3. Czynniki hamujące procesy globalizacji	41
1.4. Skutki globalizacji	43
1.4.1. Uwagi ogólne	43
1.4.2. Korzyści globalizacji	44
1.4.3. Negatywne konsekwencje globalizacji	46
1.4.4. Globalne sterowanie jako odpowiedź na współczesne wyzwania	50
Rozdział 2	
Regionalizm we współczesnym świecie	54
2.1. Motywy tworzenia ugrupowań integracyjnych	54
2.2. Formy ugrupowań integracyjnych	56
2.3. Skutki regionalizmu	58
2.4. Główne regionalne ugrupowania integracyjne	62
2.4.1. Regionalne ugrupowania integracyjne w Europie	62
2.4.1.1. Unia Europejska	62
2.4.1.2. Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu	78
2.4.1.3. Środkowoeuropejska Strefa Wolnego Handlu	79
2.4.1.4. Wspólnota Niepodległych Państw	80
2.4.2. Regionalne ugrupowania integracyjne w Ameryce	81
2.4.2.1. Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu ...	81

2.4.2.2.	Wspólny Rynek Ameryki Południowej	83
2.4.2.3.	Wspólny Rynek Andyjski	84
2.4.2.4.	Wspólny Rynek Ameryki Środkowej	84
2.4.2.5.	Wspólnota Karaibska	85
2.4.2.6.	Latynoamerykańskie Stowarzyszenie Integracyjne	85
2.4.3.	Regionalne ugrupowania integracyjne w Azji	85
2.4.3.1.	Stowarzyszenie Krajów Azji Południowo-Wschodniej	85
2.4.3.2.	Współpraca Gospodarcza Azji i Pacyfiku	87
2.4.4.	Regionalne ugrupowania integracyjne w Australii i Oceanii	87
2.4.4.1.	Regionalne Porozumienie Południowego Pacyfiku o Handlu i Współpracy Gospodarczej	87
2.4.4.2.	Porozumienie w Sprawie Bliższych Stosunków Eko- nomicznych pomiędzy Australią i Nową Zelandią	88
2.4.5.	Regionalne ugrupowania integracyjne w Afryce	88
2.4.5.1.	Unia Afrykańska	89
2.4.5.2.	Wspólny Rynek Afryki Wschodniej i Południowej	90
2.4.5.3.	Wspólnota Ekonomiczna Państw Afryki Zachodniej	90
2.4.5.4.	Zachodnioafrykańska Unia Gospodarcza i Waluto- wa	91
2.4.5.5.	Wspólnota Rozwoju Afryki Południowej	91
2.4.5.6.	Wspólnota Państw Sahelu i Sahary	92
2.4.5.7.	Wspólnota Gospodarcza Państw Afryki Środkowej	92

Rozdział 3

Handel jako podstawowa forma biznesu

międzynarodowego	95
3.1. Handel w gospodarce światowej	95
3.1.1. Pojęcie, znaczenie i determinanty zmian w handlu między- narodowym	95
3.1.2. Rozmiary, dynamika, struktura i kierunki handlu międzynaro- dowego	98
3.2. Teoretyczne podstawy handlu zagranicznego	103
3.2.1. Teoria merkantylistyczna	103
3.2.2. Teorie klasyczne	104
3.2.3. Teorie neoklasyczne	107
3.2.4. Nowoczesne teorie handlu międzynarodowego	110
3.2.4.1. Teoria kosztów alternatywnych Haberlera	110
3.2.4.2. Szkoła keynesowska	111
3.2.4.3. Teorie neoczynnikowe	111
3.2.4.4. Teorie neotechnologiczne	112
3.2.4.5. Teorie popytowo-podażowe	117

3.3.	Polityka handlu międzynarodowego	120
3.3.1.	Argumenty na rzecz swobodnego handlu i protekcjonizmu . .	121
3.3.2.	Narzędzia międzynarodowej polityki handlowej	129
3.4.	Światowy system handlu	135
3.4.1.	Układ Ogólny o Cłach i Handlu (GATT)	135
3.4.2.	Rundy handlowe i powstanie Światowej Organizacji Handlu (WTO)	136
3.4.3.	Inne organizacje wpływające na handel światowy	141
3.5.	Handel międzynarodowy a wzrost gospodarczy i efektywność gospodarowania	142
3.5.1.	Podstawowe efekty wzrostowe handlu międzynarodowego . .	142
3.5.2.	Mnożnik handlu zagranicznego	144

Rozdział 4

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako rozwinięta

forma biznesu międzynarodowego 150

4.1.	Pojęcie i formy inwestycji zagranicznych	150
4.1.1.	Pojęcie bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ)	150
4.1.2.	Formy bezpośrednich inwestycji zagranicznych	151
4.1.3.	Zagraniczne inwestycje portfelowe	154
4.2.	Teoretyczne podstawy bezpośrednich inwestycji zagranicznych . . .	155
4.2.1.	Teorie makroekonomiczne	156
4.2.1.1.	Teoria obszarów walutowych Alibera	156
4.2.1.2.	Teoria cyklu życia produktu Vernona	157
4.2.1.3.	Teoria lokalizacji	159
4.2.1.4.	Teorie Kojimy i Ozawy oparte na przewagach komparatywnych	160
4.2.1.5.	Teoria diamentu Portera	162
4.2.2.	Teorie mikroekonomiczne	164
4.2.2.1.	Teoria monopolistycznej przewagi Hymera i Kindlebergera	164
4.2.2.2.	Teoria oligopolistycznej reakcji Knickerbockera . .	166
4.2.2.3.	Teoria internalizacji	167
4.2.2.4.	Teoria ewolucyjnego rozwoju szkoły uppsalskiej i helsińskiej	169
4.2.2.5.	Teoria portfela inwestycyjnego Markowitza	172
4.2.2.6.	Teoria systemów wzajemnych powiązań	173
4.2.2.7.	Teoria opcji rzeczywistych Buckleya	175
4.2.3.	Eklektyczna teoria Dunninga	176
4.2.4.	Uwagi końcowe	179
4.3.	Motywy bezpośrednich inwestycji zagranicznych	180

4.3.1.	Motywy zaopatrzeniowe	181
4.3.2.	Motywy rynkowe	183
4.3.3.	Motywy kosztowe	185
4.3.4.	Motywy polityczne	187
4.3.5.	Motywy strategiczne	191
4.4.	Rozmiary i struktura bezpośrednich inwestycji zagranicznych	192
4.4.1.	Wielkość i dynamika napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych	192
4.4.2.	Kierunki napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych	195
4.4.3.	Źródła pochodzenia bezpośrednich inwestycji zagranicznych	196
4.4.4.	Sektorowy podział bezpośrednich inwestycji zagranicznych	197
4.5.	Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na gospodarkę kraju goszczącego	203
4.5.1.	Uwagi ogólne	204
4.5.2.	Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na zatrudnienie	206
4.5.3.	Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na handel zagraniczny i bilans płatniczy	208
4.5.4.	Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na badania i rozwój technologii	210
4.5.5.	Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na środowisko naturalne	213
4.5.6.	Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na wzrost gospodarczy	215
4.5.7.	Polityczny wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych	217
4.5.8.	Społeczno-kulturowy wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych	219
4.6.	Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na gospodarkę kraju ich pochodzenia	223
4.6.1.	Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na zatrudnienie	223
4.6.2.	Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na handel zagraniczny i bilans płatniczy	225
4.6.3.	Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na badania i rozwój technologii	227

Rozdział 5

Korporacje transnarodowe w gospodarce światowej 233

5.1.	Pojęcie przedsiębiorstwa międzynarodowego	233
5.2.	Teorie przedsiębiorstwa międzynarodowego	236
5.2.1.	Zorientowana na transfer zasobów teoria zarządzania przedsiębiorstwem międzynarodowym Fayerweathera	236

5.2.2.	Teoria globalnej konkurencji Portera	237
5.2.3.	Behawiorystyczna teoria Aharoniego	238
5.2.4.	Teoria oparta na zasobach	239
5.2.5.	Teoria agenta	241
5.2.6.	Teoria operacyjnej elastyczności Koguta	243
5.2.7.	Postmodernistyczne teorie zarządzania przedsiębiorstwem międzynarodowym	244
5.3.	Rozwój i znaczenie korporacji transnarodowych	245

Rozdział 6

Tworzenie strategii przedsiębiorstwa międzynarodowego i wybór orientacji strategicznej 255

6.1.	Planowanie strategiczne	255
6.2.	Wybór orientacji strategicznej	261

Rozdział 7

Strategie wejścia na rynki zagraniczne 266

7.1.	Determinanty wyboru form wejścia	266
7.1.1.	Czynniki przedsiębiorstwa	268
7.1.2.	Wpływ rynku krajowego	268
7.1.3.	Wpływ rynku zagranicznego	269
7.2.	Rodzaje form wejścia	269
7.2.1.	Formy funkcjonalne	271
7.2.1.1.	Eksport	271
7.2.1.2.	Import	276
7.2.1.3.	Handel tranzytowy	276
7.2.1.4.	Obrót uszlachetniający	278
7.2.1.5.	Handel wymienny	279
7.2.1.6.	Offset	282
7.2.1.7.	Clearing	284
7.2.1.8.	Switch	284
7.2.1.9.	Debt-equity swap	285
7.2.1.10.	Licencjonowanie	286
7.2.1.11.	Franchising	288
7.2.1.12.	Leasing	292
7.2.1.13.	Kontrakt menedżerski	293
7.2.1.14.	Budowa zakładu pod klucz	294
7.2.2.	Formy instytucjonalne	296
7.2.2.1.	Wybór pomiędzy oddziałem, spółką córką a joint venture	296
7.2.2.2.	Joint venture	297

7.2.2.3.	Fuzje i przejęcia	302
7.2.2.4.	Mniejszościowe uczestnictwo	307
7.2.3.	Alianse strategiczne jako forma pośrednia	308
7.2.3.1.	Pojęcie i cel tworzenia	308
7.2.3.2.	Warunki powstania i funkcjonowania	311
7.2.3.3.	Rodzaje aliansów strategicznych	312
7.2.3.4.	Potencjalne konflikty	313

Rozdział 8

Strategie konkurencji przedsiębiorstwa międzynarodowego 317

8.1.	Pojęcie strategii konkurencji	317
8.2.	Przywództwo kosztowe	317
8.3.	Różnicowanie	318
8.4.	Koncentracja	320
8.5.	Konkurencja a gospodarka oparta na wiedzy	321
8.6.	Znaczenie łańcucha tworzenia wartości w budowaniu przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa	326

Rozdział 9

Łańcuch dostaw przedsiębiorstwa międzynarodowego 334

9.1.	Pojęcie łańcucha dostaw i zarządzanie nim	334
9.2.	Logistyka w procesach zarządzania łańcuchem dostaw	336
9.3.	Zaopatrzenie jako element łańcucha dostaw	339
9.4.	Produkcja jako element łańcucha dostaw	344
9.4.1.	Wybór kraju i miejsca produkcji	344
9.4.2.	Wybór rodzaju produktu i sposobu wytwarzania	349
9.4.3.	Planowanie zdolności produkcyjnej i rozmiarów zakładu ...	350
9.4.4.	Organizacja produkcji	351
9.4.5.	Jakość produkcji	354
9.5.	Outsourcing i offshoring czynności globalnego łańcucha dostaw ...	356
9.5.1.	Pojęcie outsourcingu	356
9.5.2.	Motywy outsourcingu	357
9.5.3.	Offshoring	358
9.5.4.	Korzyści wynikające z outsourcingu	359
9.5.5.	Ryzyka związane z outsourcingiem	361

Rozdział 10

Strategie marketingowe przedsiębiorstwa międzynarodowego ... 365

10.1.	Pojęcie marketingu	365
10.2.	Badania marketingowe	365
10.3.	Standaryzacja, adaptacja lub formułowanie nowej strategii marketingowej	366

10.4. Strategia produktu	367
10.4.1. Czynniki wpływające na strategię produktu	367
10.4.2. Podrabianie produktów	372
10.5. Strategia cen	374
10.5.1. Determinanty strategii cenowej	374
10.5.2. Rodzaje strategii cenowej	376
10.5.3. Kształtowanie cen nowych produktów lub na nowych rynkach oraz cen linii produktu	378
10.6. Strategia dystrybucji	379
10.6.1. Pojęcie systemu dystrybucji i wybór kanału dystrybucji	379
10.6.2. Wybór pośredników i zarządzanie kanałami dystrybucji	385
10.7. Strategia komunikacji	388
10.7.1. Pojęcie komunikacji i jej narzędzia	388
10.7.2. Reklama	390
10.7.3. Public relations	392
10.7.4. Promocja sprzedaży	393
10.7.5. Sprzedaż osobista	394
10.7.6. Marketing bezpośredni	395
10.7.7. Wykorzystanie Internetu w marketingu-mix	396

Rozdział 11

Strategie zarządzania kadrami w przedsiębiorstwie międzynarodowym

400

11.1. Podstawowe problemy i orientacje strategiczne międzynarodowego zarządzania kadrami	400
11.2. Rekrutacja i selekcja	405
11.3. Szkolenie międzynarodowych menedżerów	407
11.4. Szok kulturowy związany z delegacją	409
11.5. Wynagrodzenie delegowanych pracowników	412
11.6. Szok kulturowy związany z powrotem do kraju	415
11.7. Relacje pomiędzy pracownikami a kierownictwem	417

Rozdział 12

Strategie badań i rozwoju przedsiębiorstwa międzynarodowego .

423

12.1. Podstawowe trendy w światowych badaniach i rozwoju	423
12.2. Formułowanie strategii badań i rozwoju	424
12.3. Źródła pochodzenia badań i rozwoju	428
12.4. Koncepcje międzynarodowej organizacji badań i rozwoju	428
12.5. Rola spółek córek w badaniach i rozwoju przedsiębiorstwa między- narodowego	431
12.6. Modele rozwoju innowacji	433
12.7. Umieździarodowienie badań i rozwoju przez korporacje transnarodowe	437

Rozdział 13**Strategie finansów i zasady rachunkowości**

przedsiębiorstwa międzynarodowego	441
13.1. Specyfika strategii finansowej przedsiębiorstwa międzynarodowego .	441
13.2. Źródła finansowania	443
13.2.1. Kapitał własny	443
13.2.2. Finansowanie długiem	445
13.2.3. Środki własne pozyskane w trakcie funkcjonowania przedsię- biorstwa	449
13.2.4. Ceny transferowe	449
13.3. Międzynarodowe centra finansowe	451
13.4. Struktura kapitału	454
13.5. Globalne zarządzanie gotówką	455
13.6. Zarządzanie podatkami	457
13.7. Zarządzanie ryzykiem kursowym	458
13.8. Definicja i zadania rachunkowości	470
13.8.1. Czynniki wpływające na zróżnicowanie rachunkowości w po- szczególnych krajach	470
13.8.2. Rodzaje systemów rachunkowości i ich harmonizacja	475
13.8.3. Konsolidacja sprawozdań i przeliczanie walut	477

Rozdział 14**Strategie zarządzania ryzykiem politycznym**

w przedsiębiorstwie międzynarodowym	482
14.1. Pojęcie ryzyka politycznego i jego przyczyny	482
14.2. Rodzaje ryzyka	488
14.3. Sposoby zmniejszania ryzyka	493
14.4. Ocena ryzyka	496

Rozdział 15**Organizacja międzynarodowej działalności przedsiębiorstwa** 501

15.1. Struktura organizacyjna przedsiębiorstw a jego statut	501
15.2. Czynniki wpływające na organizację przedsiębiorstwa	503
15.3. Organizacja handlu zagranicznego	504
15.3.1. Czynniki wpływające na organizację handlu zagranicznego .	504
15.3.2. Niespecyficzne formy organizacji handlu zagranicznego	506
15.3.3. Samodzielny dział handlu zagranicznego	508
15.3.4. Zewnętrzna organizacja handlu zagranicznego	509
15.4. Zdywersyfikowane struktury organizacyjne przedsiębiorstwa między- narodowego	509
15.4.1. Uwagi ogólne	509
15.4.2. Międzynarodowa dywizja	510
15.4.3. Organizacja holdingowa międzynarodowej dywizji	513

15.5. Struktury zintegrowane	514
15.5.1. Zintegrowana struktura funkcjonalna	514
15.5.2. Zintegrowana struktura według produktów	515
15.5.3. Zintegrowana struktura geograficzna (według regionów)	517
15.5.4. Zintegrowana struktura według grup klientów	519
15.5.5. Organizacja według projektów w zintegrowanej strukturze przedsiębiorstwa	520
15.5.6. Struktury wielowymiarowe	521
15.6. Nowe ujęcie rozwoju struktur organizacyjnych przedsiębiorstw między- narodowych	526
15.6.1. Czynniki wpływające na struktury organizacyjne przedsię- biorstw międzynarodowych	526
15.6.1.1. Wpływ strategicznej pozycji branży	526
15.6.1.2. Znaczenie administracyjnego dziedzictwa (kultury przedsiębiorstwa)	527
15.6.2. Modele organizacyjne przedsiębiorstwa międzynarodowego .	527
15.6.2.1. Model przedsiębiorstwa wielonarodowego	528
15.6.2.2. Model przedsiębiorstwa międzynarodowego	529
15.6.2.3. Model przedsiębiorstwa globalnego	530
15.6.3. Kompleksowy charakter strategii działania przedsiębiorstw na rynku globalnym — model przedsiębiorstwa transnarodowego .	531
15.6.4. Perspektywa rozwoju struktur transnarodowych w przedsiębio- rствach międzynarodowych	536
15.7. Struktury wirtualne	538
15.7.1. Pojęcie przedsiębiorstwa wirtualnego	538
15.7.2. Organizacja przedsiębiorstwa wirtualnego	538
15.7.3. Przyczyny powstania i korzyści związków wirtualnych	539
15.7.4. Zagrożenia związane z działalnością wirtualną	540
15.7.5. Przedsiębiorstwa „globalne od urodzenia”	541
15.8. Uwagi końcowe	543

Rozdział 16

Kierowanie międzynarodowymi funkcjami przedsiębiorstwa:

controlling	545
16.1. Pojęcie i zadania controllingu	545
16.2. Międzynarodowy controlling strategiczny	549
16.2.1. Zadania i specyfika międzynarodowego controllingu strategicz- nego	549
16.2.2. Instrumenty międzynarodowego controllingu strategicznego .	551
16.2.2.1. Strategiczna karta wyników	551
16.2.2.2. Wartość dla udziałowców	553
16.2.2.3. Model PIMS	554
16.2.2.4. Krzywa doświadczenia	554

16.2.2.5. Analiza mocnych i słabych stron	555
16.2.2.6. Strategiczny bilans	556
16.2.2.7. Luka strategiczna	556
16.3. Międzynarodowy controlling operacyjny	557
16.3.1. Zadania controllingu operacyjnego	557
16.3.1.1. Planowanie operacyjne	558
16.3.1.2. Informacja i sprawozdawczość	558
16.3.1.3. Analiza, kontrola i sterowanie	558
16.3.2. Instrumenty controllingu operacyjnego	559
16.3.3. Szczególne cechy międzynarodowego controllingu operacyjnego	560
16.3.3.1. Zróżnicowane przepisy rachunkowości	560
16.3.3.2. Fluktuacja kursów walut	561
16.3.3.3. Oprocentowanie obcego kapitału	561
16.3.3.4. Zróżnicowane obciążenia podatkowe	562
16.3.3.5. Transfer dywidend i kapitału	562
16.4. Organizacja controllingu w przedsiębiorstwie międzynarodowym	562
16.4.1. Usytuowanie controllingu w strukturze przedsiębiorstwa	562
16.4.2. Wewnętrzna organizacja controllingu	564

Rozdział 17

Małe i średnie przedsiębiorstwa w gospodarce światowej

17.1. Pojęcie oraz cechy małych i średnich przedsiębiorstw	567
17.2. Stymulatory i bariery internacjonalizacji małych i średnich przedsiębiorstw	569
17.3. Strukturalne czynniki internacjonalizacji małych i średnich przedsiębiorstw	570
17.4. Formy i strategie internacjonalizacji małych i średnich przedsiębiorstw	574
17.5. Rozmiary umiędzynarodowienia małych i średnich przedsiębiorstw	576
17.6. Innowacyjność małych i średnich przedsiębiorstw	577
17.6.1. Porównanie innowacyjności MŚP i dużych przedsiębiorstw	577
17.6.2. Charakter innowacyjnej działalności małych i średnich przedsiębiorstw	579
17.7. Klastry jako efektywna forma współpracy i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw	580
17.7.1. Pojęcie klastra i jego cechy	580
17.7.2. Przyczyny powstania klastrów	583
17.7.3. Efekty działalności klastrów	583
17.7.4. Wpływ korporacji transnarodowych na klastry	586
17.7.5. Wpływ klastrów na korporacje transnarodowe	588
17.8. Uwagi końcowe	590

Bibliografia	595
-------------------------------	------------